

TANECNIAKTUALITY.CZ

1. Mahlerovy vzpomínky – Severská syrovost i křehkost rozpomínání

14.12.2021 tanecniaktuality.cz - Tereza Cigánková

Odkaz na originál

Klíčová slova: baletního; divadla; Divadle; Jiřího; moravskoslezského; Myrona; Národního; ostravského

Kdo někdy jen letmo zalistoval starou učebnicí hudební výchovy, jistě si vybaví zažloutlé fotografie skladatelských velikánů, kteří s vážnou tváří a slavnostním výrazem hledí do očí dalším generacím.

Jací ale skutečně byli tito lidé, jejichž životy zůstávají navěky ukryté za dvojrozměrnými obrázky? S podobnou otázkou se známý norský tvůrce Jo Stromgren dívá na postavu Gustava Mahlera, hudebního giganta a inovátora, od jehož úmrtí letos uběhlo 110 let. Spolu s baletním souborem **Národního divadla moravskoslezského** se choreograf vydává na cestu časem obroušenými vzpomínkami, které sice lemují život slavného komponisty, stejně tak nám ale mohou připomenout naše vlastní chvíle rozpomínání. Mahlerovo dětství a mládí je spojeno s českými zeměmi (narodil se v obci Kaliště u Jihlavy a velkou část svých mladých let prožil ve společnosti jihlavské umělecké komunity), které v té době tvořily součást Rakouska-Uherska. Jako dítě z německy mluvící židovské rodiny vnímal Mahler rostoucí antisemitské nálady, stejně jako mísící se národnostní povahy, společenské poměry na malém městě a později také ve velkých metropolích, kam se jako již slavný komponista přesunul.

Konec jeho života zasáhla vážná nemoc i neustálé cestování za prací i vidinou uzdravení. Tuto diverzitu, která se svým způsobem odrazila také v Mahlerově tvorbě, vetknul Jo Stromgren také do svého pohybového vyjádření. Skládá střípky z kontextu Mahlerova života a staví proměňující se obrazy, v nichž postavy přecházejí do různých rolí stejně plynule, jako se mění celá scénografie, tvořená krom působivého světelného designu velkými dřevěnými pojízdnými boxy. Tanečníci z nich vystupují a zase v nich mizí, šplhají na ně opírají se, stoupají na ně jako na piedestal, aby s nich posléze zase spadli. Dřevěný box může být stolem, vězením, jevištěm. Scénu doplňují dobové fotografie promítané na horizont, v průběhu představení se přibližují nebo oddalují a dávají tak vyniknout detailům lidských tváří a postav.

Když po chvíli divák přistoupí na absenci jasně dějové linie a nechá na sebe působit výjevy jako černobílé fotografie v prastarém albu, začne si všimát zneklidňujících kontrastů, které mu připomenou, jak subjektivní a relativní je vnímání reality. To, že za krásným a elegantním pozlátkem a společenskými maskami (a to nejen v poměrně prudérním ovzduší druhé poloviny 19. století, kdy, jak známo, byla mnohá témata spojena s lidským tělem tabu) stále existují základní pudy a život jako koloběh zrození a umírání. Že přes jakékoli vyšší aspirace jsme stále jen těla, která podléhají přírodním zákonům.

Stromgren právě s tímto prvkem syrovosti, opravdovosti a místy i ošklivosti umí pracovat a zasadit jej do vizuálně důmyslně postavených kompozic. Do juxtapozice staví krásu a nízkost, líbivý povrch a ničím nezkrášlený vnitřek. Scény laškování, slavnostních okamžiků i běžného ruchu života protne silné téma smrti a sexuality, jako základní principy, které jsou navzájem propojeny. Postavy oblečené do stylizovaných dobových kostýmů (v čistém designu Bregje van Balen) odkazují na různé společenské vrstvy a také návyky a masky, které jim byly vlastní. Naproti tomu "nazi" tanečníci v tělových kostýmech, které odhalují téměř vše, jsou ti, kdo připomínají naši podstatu. Ještě více tento kontrast vynikne ve chvílích, kdy jejich tanci přihlížejí oblečené postavy, a my naplno vnímáme jejich zranitelnost.

Ačkoli jsou Mahlerovy skladby stěžejním prvkem představení, nejsou jediným hudebním doprovodem, který v něm zazní. Velký podíl na výsledném zvuku i atmosféře má Bergmund Waal Skaslien , norský virtuóz na violu a skladatel, jehož téměř ambientní hudba rezonuje severskou inspirací a zároveň koresponduje s myšlenkou plynoucích představ. Stromgren využívá i sílu lidského hlasu, nechává tanečnický promluvit a dává jim také prostor k hereckému vyjádření – od stylizace do typických rodinných a společenských scén a obrázků ze života uměleckých kruhů až po erotické napětí a mrazivé scény umírání (obzvláště silný je odkaz na protizidovské nálady, které již během 19. století předznamenávaly hrůzy obou světových konfliktů).

Je obtížné vyzdvihnout v prvním obsazení individuální výkony, protože všech osmnáct tanečnicků (devět mužů a devět žen) fungovalo během představení jako hodinový strojek. Jejich investování sebe sama do výsledného vyznění představení bylo až magnetické.

Promyšlené přeměny i prolínání rolí vyžadovalo od všech zúčastněných velkou koncentraci, na výsledku to ale bylo znát. Asi nejvíce mi utkvěl Yago Catalinas Heredia , který ztvárnil roli "průvodce" – muže s psacím strojem, který by mohl být spisovatelem, skladatelem, pozorovatelem života nebo kýmkoli z nás. Dále pak vynikaly především křehká, a přesto výrazná Shino Sakurada (již v úvodní scéně, kde roztřesená tančí mezi přihlížejícími páry, padá a znovu se zvedá v dalším sledu událostí) i precizní a přesto energická Rita Pires . Technicky se tanečnickům dalo vytknout jen málo, navíc krom pohybu na ně byly v tomto představení kladeny herecké nároky a bylo příjemným překvapením, jak se právě do tohoto úkolu pod Stromgrenovým vedením vložili.

Mahlerovy vzpomínky jsou tedy dalším přírůstkem do **ostravského baletního** repertoáru, který se rozhodně vyplatí vidět více než jednou, aby neunikla žádná nuance. Na jevišti se toho během hodiny totiž odehraje tolik, že by pozornosti diváka mohly uniknout některé příběhy odehrávající se na pozadí nebo linky propojující jednotlivé prvky. Stromgrenova záliba v divadle i filmu se v představení odráží velmi výrazně, stejně jako severský naturalismus a už dříve zmíněný smysl pro "krásu v ošklivosti" a vystavení scén. Nejlepší strategií je nechat to vše na sebe působit a možná postupně zjistit, kolik toho v nás sdílené vzpomínky dokážou odemknout.

Psáno z premiéry 2. prosince 2021 v **Divadle Jiřího Myrona**.

Mahlerovy vzpomínky

Choreografie: Jo Stromgren

Scéna: Jo Stromgren
Kostýmy: Bregje van Balen
Hudba: Gustav Mahler, Bergmund Waal Skaslien
Asistent choreografie: Nataša Novotná, Lenka Dřimalová
Světelná realizace: Jan Tranta
VAŠE HODNOCENÍ
A jak byste představení hodnotili vy?
Hodnoceno x

URL | <https://www.tanecniaktuality.cz/recenze/mahlerovy-vzpominky-severska-syrovost-i-krehkost-rozpominani>

[« zpět na začátek](#)

© NEWTON Media, a. s., tel.: +420 225 540 801-2, www.anopress.cz, obchod@anopress.cz